HET NEDERLANDSCHE MUNTWEZEN IN VERDRUKKING.

Dezer dagen werd, zoowel door de Tweede als de Eerste Kamer der Staten-Generaal, nagenoeg zonder debat en zonder hoofdelijke stemming in betrekking tot het Nederlandsche Muntwezen een besluit genomen, dat, schijnbaar onbelangrijk, onbedoelde gevolgen hebben kan en daarom eene nadere beschouwing wel waardig schijnt.

De Nederlandsche gulden, die eeuwenlang vrijwel hetzelfde zilveragehalte heeft gehad, zal eene aanmerkelijke vermindering van gehalte ondergaan en in plaats van 9.45 voortaan slechts 8 gram fijn zilver bevatten.

De Memorie van toelichting noemt het een maatregel van technischen aard. Maatregelen van technischen aard kunnen echter een karakter hebben, dat den technicus ontgaat. De muntverzwakking, waartoe besloten is, beteekent, naar wij vreezen, voor de nationale munt het einde van een lange loopbaan.

De Nederlansche gulden bewaart wel in zijn naam de herinnering aan een lang vervlogen gouden verleden, ook als zilveren munt is hij oud genoeg om onder de historische monumenten van Nederland gerekend te mogen worden.

In de dagen der Republiek heette hij Generaliteitsgulden of de gulden van 200 azen (d.i. 9.613 gram). Dat was in 1694. Volgens Warin reikt zijn stamboom nog hooger en begint in 1542. In dat jaar toch liet Keizer Karel V een nieuwe munt slaan, een zilveren penning verdeeld in 20 pattars of stuivers, den Carolusgulden. Deze Carolusgulden bevatte 19.14 gram fijn zilver, een hoeveelheid die alzoo $1\frac{1}{2}$ eeuw later, in 1694, tot ongeveer de helft verminderd was.

„In den tijd, dat ik te Groningen studeerde, van 1791 tot 1795, — teekent de Heer Warin hierbij aan — was men daar gewoon in contracten te vermelden Carolusguldens”.

In de 18e eeuw bleef de gulden ongedeerd. De 19e eeuw bracht een kleine verzwakking, in 1839. Toen werd op nieuw het middel toegepast, dat bijna overal, waar men het in de geschiedenis ontmoet, een vóórspel van misleiding of zelfbedrog mag doen veronderstellen.

In de geschriften van Prof. Ackersdijk en Dr. A. Vrolik zijn interessante gegevens te vinden betreffende dien technischen maatregel van 1839. Men stond toen voor een moeilijk vraagstuk, dat ontstaan was door onoordeelkundige toepassing van de muntwet van 1816.

De muntwet van 1816 had aan Nederland den dubbelen standaard gegeven. Goud en zilver waren wettig betaalmiddel tot elk bedrag. Het gouden tientje, dat 6.056 gram fijn goud bevatte, was gelijkwaardig aan tien zilveren guldens, die te zamen 96.13 gram fijn zilver inhielden. Met andere woorden, 1 kilo fijn goud was in schulddeigend vermogen gelijkgesteld aan 15.87 kilo fijn zilver.

In Frankrijk had men echter sedert 1803 eveneens den dubbelen standaard doch met eene andere verhouding tusschen goud en zilver. De verhouding was daar 1 tot $15\frac{1}{2}$. Het leverde dus voordeel zilveren munt in Nederland op te zamelen, te versmelten naar Frankrijk te zenden ter vermunting en verwisseling tegen goud en dit goud in Nederland tot tientjes te vermunt. Op elke $15\frac{1}{2}$ kilo zilver hield men 370 gram over — een winst van $2\frac{1}{2}$ %.

Alleen de versmelting van goede, volwichtige muntstukken kon die winst verschaffen. De afgesleten, lichte stukken bleven gespaard en in omloop.

Op die wijze verdween tusschen 1822 en 1830 het goede zilvergeld hier te land geheel uit den omloop. De circulatie bestond ten slotte alleen uit goud en versleten of besnoeid zilver.

Het slechte geld had, naar het in de wet van Gresham luidt, het goede geld uit den omloop verdreven; het zilver had in Nederland plaats gemaakt voor het overschatte goud.

Bij de behandeling van de muntwet 1816 in de tweede Kamer was op de groote waarschijnlijkheid van dien gang van zaken gewezen en op dien grond aangedrongen op invoering van den enkelen zilveren standaard. Om haar ontwerp en den dubbelen standaard te redden, had de Regeering toegestemd in het opnemen van een bepaling, waarbij haar alleen het recht tot aanmunting van goud gegeven werd. Op die wijze was, meende men, alle kans op misbruik uitgesloten. Op nieuw zou blijken, hoe licht een muntwezen in verdrukking komt, indien het aan de goede zorgen der Overheid alleen is overgelaten.

In 1822 werd onder hooge protectie te Brussel de maatschappij

tot bevordering der Nationale Nijverheid opgericht en aan deze instelling verleende de Regeering de bevoegdheid tot het doen aanmunten van goud, zoowel tientjes, als de in 1825 ingevoerde vijfjes. In 1825 alleen werd voor 60 millioen goud aangemunt. In 1836 schatte men het hier circuleerende goud op 130 millioen. De geliefde Brusselsche instelling was er door gebaat geworden maar het goede zilvergeld was hier totaal verdwenen.

Men wist echter, hoe en waarheen het verdwenen was en dat van terugkeer geen sprake kon zijn en toen na rijp beraad eindelijk in 1839 tot een lichte verzwakking van den gulden, ad 1.7 %, besloten was, beteekende dit niet veel meer dan een berusten in den feitelijken toestand. Ware echter in 1839 een groot bedrag aan goed zilvergeld in het land geweest, dan zoude door de verzwakking tweeërlei soort guldens ontstaan zijn, van zwaar en van licht gehalte. Eene ontmunting der zware guldens ware onvermijdelijk geweest. Bovendien zouden de guldens van beter gehalte door de houders aan den omloop onttrokken zijn geworden (wet van Gresham) en de wettelijke maatregel zou het verschijnsel, dat men wilde bestrijden niet weggenomen maar verergerd hebben.

De verzwakking van den gulden met ruim 15 %, waartoe thans als urgente maatregel besloten is, moet noodwendig aan den onverzwakten gulden een waarde van f 1.18 doen toekennen. Stond de munt nu open voor particulieren, dan zouden deze zich dat volkomen onverdiende voordeel kunnen verzekeren. Alleen de Regeering kan dit thans doen. Staat zij van dit voordeel een gedeelte af aan de tegenwoordige houders, dan kunnen wij beleven hoe in een modernen staat zilvergeld van regeeringswege boven den nominalen koers wordt opgekocht.

Bevordelijk aan den vrijen omloop van zilver kan de nieuwe maatregel in elk geval niet zijn.

Volgens de memorie van toelichting zijn de tegenwoordige guldens en rijksdaalders bezig of van plan om over de grenzen te gaan, naar Azië, het groote geheimzinnige achterland, waar zilver in vorstelijke schatkamers voor goed verdwijnt. Gegevens om die mededeeling te controleeren ontbreken ons. De uitvoer van zilver uit Nederland is echter nog steeds verboden. Het versmelten of aan den omloop onttrokken van zilveren munt wordt hier als misdrijf vervolgd en met gevangenisstraf van ten hoogste één jaar en verbeurdverklaring van het zilver gestraft. (Wet van

van 12 Januari 1918, St. No. 14). De moeilijkheden en het risico van verzending zijn niet gering. Het vermoeden schijnt daarom geoorloofd, dat in Nederland veel meer zilver wordt vastgehouden en aanwezig is dan de Regeering vermoedt. Tal van redenen pleiten voor de juistheid van dat vermoeden. Waarom zou ons volk niet aan zijn nationale munt gehecht mogen zijn en aan een blanken gulden niet de voorkeur mogen geven boven een zilverbon? Waarom zou het niet een instinctmatigen afkeer mogen hebben van oninwisselbaar papieren geld? Is het echte artikel niet altijd te verkiezen boven het surrogaat?

De memorie van toelichting doet een beeld rijzen van oostersche weelde, waarin prinsen zich verlustigen in den aanblik van hun zilverschat. In werkelijkheid heeft men te doen met Hollandsche landbouwers, die door den oorlog veel verdiend hebben, huiverig zijn voor beleggen, die begrijpen dat, indien de voorspelde vredescrisis komt, één gulden in de hand beter kan zijn dan tien bij een bank en voor wie het bewaren van klinkende munt de voorzichtigste politiek schijnt.

Hoe dit evenwel moge zijn, zoolang het aannemelijk is, dat nog eene aanzienlijke hoeveelheid grof zilver hier te lande aanwezig is, zoolang is het omloop brengen van verzwakt zilvergeld theoretisch en technisch een vergissing.

Opmerkelijk is, dat volgens de memorie van toelichting met de wet van 12 Januari 1918 „uit den aard der zaak niet volstaan kan worden”. Is dat wellicht een bekentenis, dat die wet met haar middeneeuwsche voorschriften zonder uitwerking is gebleven? In dat geval schijnt hare intrekking eene zaak van grootere urgentie dan de mishandeling van den gulden.

De muntwet van 1847, waarbij de zilveren standaard werd ingevoerd, verschaftte aan den Nederlandschen gulden een dertigtal jaren van onbetwist gezag. Dan komt een omkeer. Duitschland, dat in Engeland's gouden standaard een der oorzaken van Engeland's grootheid meende te ontdekken, koos in 1871 voor het nieuwe keizerrijk den gouden standaard. In 1873 begon het de ontmunting van zijn zilver, dat de wereldmarkt overstroomde en ook naar Nederland weldra zijn weg vond. Een sluiting van de Munt voor zilver werd noodig geacht en volgde, eerst tijdelijk, daarna in 1877 voor goed. Tusschen het einde van den tweeden schorsingstermijn en het begin van den derde is ongelukkigergwijs een gaping geweest. Van 1 Mei tot 20 December

heeft de Munt nog voor zilver open gestaan. In die zeven maanden is voor 32 miljoen zilver aangemunt.

Door de sluiting werd de betrekking tusschen het zilver in muntvorm en het zilver daarbuiten verbroken. In 1875 volgde ook hier de overgang tot den gouden standaard. Men sprak toen van het onttroonde zilver maar behandelde den gulden met de zachtheid, waarmede gevallen grootheid behandeld dient te worden. De gulden werd teekenmunt, wettig betaalmiddel tot elk bedrag, circuleerend tot allengs veel hooger koers dan door zijn zilverinhoud gewettigd was. Een gewenschte toestand was dat niet. Er ontstond gevaar voor een moeilijk te ontdekken namaak, voor nageemaakte guldens van gelijk zilveragehalte als de echte. Tegen dit gevaar is nog geen bescherming gevonden. Een ander, zeker niet minder groot bezwaar, was de aanwezigheid van een groote hoeveelheid grove zilvermunt, die niet versmolten of uitgevoerd kon worden, indien zulks gewenscht mocht zijn om een algemeene depreciatie van ruilmiddel te bestrijden. Het is dit gevaar voor depreciatie, dat door de muntpolitiek van de Nederlandsche Bank is afgewend.

Dat de Nederlandsche Bank door die hier niet nader toe te lichten muntpolitiek aan den handel een grooten dienst bewezen heeft, staat vrijwel vast. Maar evenzeer, dat die politiek het correctief was voor een op muntgebied minder gewenschten toestand. Indien dus op ongezochte wijs die minder gewenschte toestand verdwijnt, dan zou dat geen reden tot bezorgdheid behoeven te geven. Integendeel. Een stijging van zilverprijs brengt de bankgestie terug in de banen, die men haar liever nooit had willen zien verlaten. Zij zou ook hebben kunnen leiden, vroeg of laat, tot een herstel van het zilver als standaardmetaal.

Ook van dit standpunt is de verzwakking van den gulden onverdedigbaar. Bij blijvende stijging van den zilverprijs is het behoud van den verzwakten gulden toch niet te verzekeren. Komen vroegere prijsverhoudingen terug, dan komen de bezwaren van den ouden toestand evenzeer terug.

Dan zal vermoedelijk de thans genomen maatregel gevolgd worden door verdere degradatie van den gulden tot pasmunt, onwaardig einde voor een munt, die eeuwen lang in Nederland de grondslag van alle overeenkomsten, de maatstaf van alle berekeningen was.

Den Haag, Januari 1920.

F. A. Jas.